

## ۱-۲- تولید ناخالص داخلی

در سال ۱۳۸۷، تولید ناخالص داخلی بدون نفت ۱/۲ درصد رشد داشت که در مقایسه با رشد تولید ناخالص داخلی ۰/۴ واحد درصد بیشتر می‌باشد. دلیل این فزونی، کاهش ۲/۰ درصدی ارزش افزوده گروه نفت به قیمت‌های ثابت است.

جدول ۱-۲- عملکرد تولید ناخالص داخلی برحسب فعالیت‌های اقتصادی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶) (درصد تغییر)

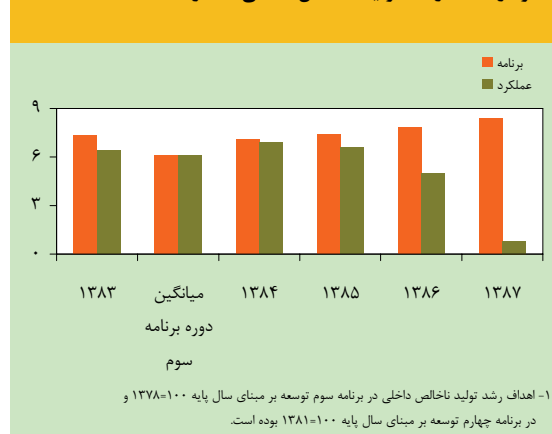
	سال		
	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵
کشاورزی	۴/۷	۶/۴	-۱۱/۸
نفت	۳/۶	۱/۳	-۲/۰
صنایع و معادن	۹/۴	۳/۲	۵/۵
خدمات	۶/۷	۶/۰	۲/۴
تولید ناخالص داخلی	۶/۶	۵/۰	۰/۸
تولید ناخالص داخلی بدون نفت	۷/۰	۵/۴	۱/۲

در سال ۱۳۸۷، ارزش افزوده گروه کشاورزی به قیمت‌های جاری ۳۰۲۲۱۰ میلیارد ریال برآورد گردید که به قیمت‌های ثابت (سال ۱۳۷۶) در مقایسه با سال قبل ۱۱/۸ درصد کاهش دارد. این کاهش عمدتاً ناشی از خشکسالی و شرایط نامساعد آب و هوایی در سال ۱۳۸۷ بود. سهم ارزش افزوده گروه مذکور از تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری از ۹/۴ درصد در سال ۱۳۸۶ به ۸/۹ درصد در سال ۱۳۸۷ کاهش یافت.

براساس آمار مقدماتی، ارزش افزوده گروه نفت در سال ۱۳۸۷ به قیمت‌های جاری به میزان ۸۵۰۶۴۲ میلیارد ریال است که به قیمت‌های ثابت (سال ۱۳۷۶) نشان‌دهنده ۲/۰ درصد کاهش نسبت به سال قبل می‌باشد. کاهش تولید و صادرات نفت

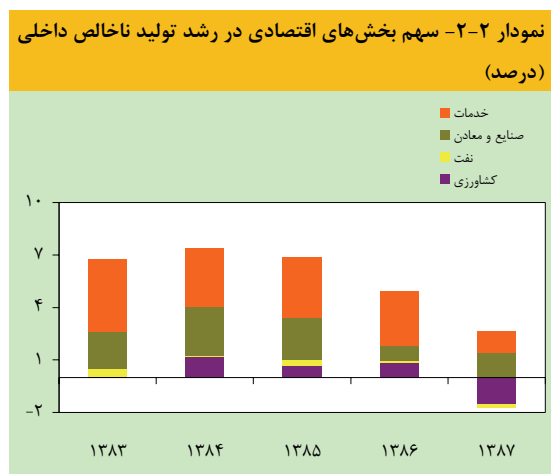
در سال ۱۳۸۷، علی‌رغم کاهش ارزش افزوده گروه‌های کشاورزی و نفت، اقتصاد کشور از رشد مثبتی برخوردار شد. براساس برآوردهای مقدماتی، تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری به ۳۳۷۹ هزار میلیارد ریال بالغ شد که به قیمت‌های ثابت (سال ۱۳۷۶) معادل ۰/۸ درصد رشد نشان می‌دهد. نتایج حاصل از برآورد ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی کشور حاکی از آن است که در سال مورد بررسی، گروه‌های صنایع و معادن و خدمات به ترتیب از نرخ رشد ۵/۵ و ۲/۴ درصد برخوردار بوده و گروه‌های کشاورزی و نفت به ترتیب با کاهش ۱۱/۸ و ۲/۰ درصدی مواجه شدند. سهم گروه‌های فوق در تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری به ترتیب معادل ۱۸/۷، ۵۰/۱، ۸/۹ و ۲۵/۲ درصد بود.

نمودار ۱-۲- رشد تولید ناخالص داخلی (۱) (درصد) (۱۳۷۶=۱۰۰)



## فصل ۲ تولید و هزینه ناخالص داخلی

۰/۳-، ۱۵/۹، ۵/۳-، ۱/۲-، ۴/۰- و ۶/۱- درصد نسبت به سال قبل برخوردار بودند.



### ۲-۲- هزینه ناخالص داخلی

براساس آمار مقدماتی، در سال ۱۳۸۷ رشد هزینه ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت (سال ۱۳۷۶) معادل ۰/۶ درصد برآورد گردید. بررسی اجزای تشکیل‌دهنده هزینه ناخالص داخلی نشان می‌دهد که هزینه‌های مصرفی خصوصی با ۴۲/۳ درصد بالاترین سهم از هزینه ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری را دارا بود اما به قیمت‌های ثابت معادل ۴/۵ درصد کاهش دارد.

در این سال هزینه‌های مصرفی دولتی در وزارتخانه‌ها و موسسات وابسته، شهرداری‌ها و سازمان تامین اجتماعی، سهمی معادل ۱۱/۷ درصد از هزینه ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری را به خود اختصاص داد و از رشدی به میزان ۴/۱ درصد به قیمت‌های ثابت برخوردار بود. از دیگر اجزای عمده هزینه ناخالص داخلی در سال ۱۳۸۷، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص است که با دارا بودن سهمی به میزان ۲۸/۵ درصد از هزینه ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری بالغ بر ۹۵۷/۳ هزار میلیارد ریال بود و از رشدی به میزان ۱۰/۹ درصد به قیمت‌های ثابت برخوردار شد.

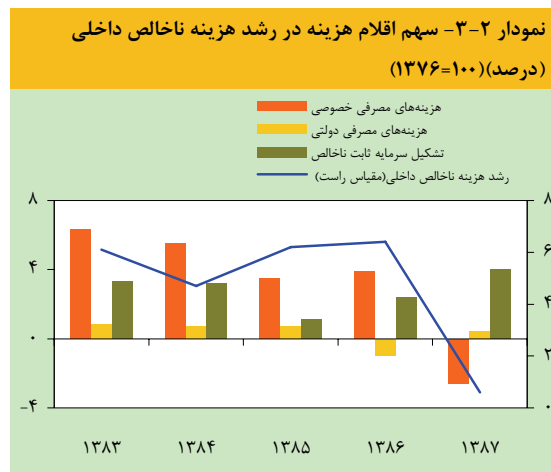
خام، کاهش صادرات میعانات و مایعات گازی، کاهش صادرات گاز طبیعی و کاهش صادرات فرآورده‌های نفتی از جمله علل اصلی کاهش ارزش افزوده گروه نفت بود.

در سال ۱۳۸۷، ارزش افزوده گروه صنایع و معادن به قیمت‌های ثابت از رشدی معادل ۵/۵ درصد برخوردار گردید. در این گروه، ارزش افزوده بخش‌های صنعت، معدن، برق و آب و گاز و ساختمان به قیمت‌های ثابت (سال ۱۳۷۶) به ترتیب ۲/۴، ۱۱/۱، ۵/۱ و ۱۷/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در بخش ساختمان، ارزش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساختمان‌های مناطق شهری به قیمت‌های جاری طی سال ۱۳۸۷ نسبت به سال قبل ۵۳/۱ درصد افزایش داشت. با اعمال شاخص‌های قیمتی متناظر و تعدیل رقم مذکور، نرخ رشد ارزش افزوده ساختمان‌های خصوصی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ حدود ۱۹/۷ درصد برآورد گردید. بدین ترتیب، با احتساب رقم فوق و نیز رشد ارزش افزوده ساختمان‌های دولتی، نرخ رشد بخش ساختمان به قیمت‌های ثابت در حد ۱۷/۳ درصد است.

ارزش افزوده گروه خدمات با بیشترین سهم از تولید ناخالص داخلی، از رشد ۲/۴ درصدی در سال ۱۳۸۷ برخوردار گردید. سهم ارزش افزوده گروه مذکور از تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری ۵۰/۱ درصد بود. در این گروه، سهم بخش بازرگانی، رستوران و هتلداری ۱۰/۸ درصد، حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات ۹/۴ درصد، خدمات موسسات پولی و مالی ۳/۰ درصد، خدمات مستغلات و خدمات حرفه‌ای و تخصصی ۱۵/۰ درصد، خدمات عمومی ۹/۳ درصد و خدمات اجتماعی، شخصی و خانگی ۲/۶ درصد از تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری بود. در سال مورد بررسی، بخش‌های مذکور به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ به ترتیب از نرخ رشدی معادل

## گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۷



### ۲-۳- مقایسه عملکرد بخش واقعی در سال ۱۳۸۷ با

#### اهداف برنامه چهارم توسعه

در سال ۱۳۸۷، تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت رشدی معادل ۰/۸ درصد داشت که نسبت به نرخ رشد ۸/۴ درصدی پیش‌بینی شده در قانون برنامه معادل ۷/۶ واحد درصد کمتر است. عملکرد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در سال مذکور نزدیک به هدف برنامه است، به طوری که با رشد ۱۰/۹ درصدی در مقایسه با نرخ رشد ۱۲/۹ درصدی پیش‌بینی شده در برنامه چهارم، نشان‌دهنده فاصله‌ای در حد ۲/۰ واحد درصد است. در سال مورد بررسی، هزینه‌های مصرفی کل (مجموع هزینه‌های مصرفی خصوصی و هزینه‌های مصرفی دولتی) کمتر از پیش‌بینی‌های برنامه چهارم بود، به طوری که هزینه‌های مصرفی کل در سال ۱۳۸۷ معادل ۳/۲ درصد کاهش یافت، در حالی که پیش‌بینی برنامه برای رشد سال مذکور ۶/۴ درصد است.

در سال ۱۳۸۷، اهداف برنامه چهارم توسعه برای رشد ارزش افزوده گروه کشاورزی، نفت، صنایع و معادن و خدمات به ترتیب معادل ۶/۸، ۳/۲، ۱۱/۵ و ۹/۴ درصد بود. مقایسه نرخ رشد عملکردها و اهداف برنامه چهارم توسعه در فعالیت‌های مختلف اقتصادی نشان می‌دهد که عواملی مانند خشکسالی، کاهش تولید و صادرات نفت، اثرات رکود جهانی و شرایط نامساعد منطقه مانع از تحقق اهداف برنامه گردیده است.

در این سال تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت‌های ثابت در ماشین‌آلات و ساختمان به ترتیب از ۶/۱ و ۱۷/۵ درصد رشد در مقایسه با سال قبل برخوردار بودند. افزایش رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در ماشین‌آلات ناشی از افزایش نرخ رشد کالاهای وارداتی سرمایه‌ای در مقایسه با سال قبل بود. در بخش تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در ساختمان، افزایش نرخ رشد به دلیل افزایش سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی در این فعالیت بود.

### جدول ۲-۲- عملکرد هزینه ناخالص داخلی

(به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶) (درصد تغییر)

سال	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
هزینه‌های مصرفی خصوصی	-۴/۵	۶/۸	۶/۱	
هزینه‌های مصرفی دولتی	۴/۱	-۸/۵	۵/۸	
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	۱۰/۹	۶/۶	۳/۰	
هزینه ناخالص داخلی	۰/۶	۶/۴	۶/۲	
درآمد ملی	-۱/۲	۷/۳	۶/۷	

در سال ۱۳۸۷، واردات کالاها و خدمات به قیمت‌های ثابت ۷/۸ درصد رشد داشت که در مقایسه با رشد ۳/۱ درصدی آن در سال ۱۳۸۶، قابل توجه است. در این سال صادرات کالاها و خدمات به قیمت‌های ثابت با کاهشی معادل ۰/۳ درصد مواجه شد. بدین ترتیب، در سال ۱۳۸۷ هزینه ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری به ۳۳۵۶/۴ هزار میلیارد ریال رسید که به قیمت‌های ثابت (سال ۱۳۷۶) معادل ۰/۶ درصد رشد نشان می‌دهد. با در نظر گرفتن خالص درآمد عوامل تولید از خارج، هزینه (تولید) ناخالص ملی به قیمت‌های جاری و به قیمت‌های بازار ۳۳۳۳/۲ هزار میلیارد ریال برآورد می‌شود که در مقایسه با سال ۱۳۸۶ به میزان ۱۸/۰ درصد افزایش داشت و به قیمت‌های ثابت از ۰/۵ درصد کاهش برخوردار بود.

## فصل ۲ تولید و هزینه ناخالص داخلی

### ۴-۲- تصویر برخی شاخص‌های کلان اقتصادی در قانون

#### برنامه چهارم توسعه

با میانگین ۶/۰ درصد پیش‌بینی شده است. تحقق اهداف رشد اقتصادی به طور عمده تحت تاثیر رشد سرمایه‌گذاری است. بر این اساس، برای تشکیل سرمایه ثابت طی سال‌های برنامه به ترتیب رشدی معادل ۱۱/۳، ۱۱/۰، ۱۱/۷، ۱۲/۹ و ۱۴/۱ درصد با میانگین ۱۲/۲ درصد در نظر گرفته شده است.

#### جدول ۲-۳- مقایسه عملکرد سال ۱۳۸۷ با

پیش‌بینی قانون برنامه چهارم توسعه (۱) (درصد)

پیش‌بینی قانون برنامه چهارم	عملکرد □	
۸/۴	۰/۸	رشد تولید ناخالص داخلی
۶/۴	-۳/۲	رشد هزینه‌های مصرفی کل
۱۲/۹	۱۰/۹	رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

۱- ارقام عملکرد به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ و ارقام پیش‌بینی قانون برنامه چهارم، به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۱ می‌باشد.

برخی شاخص‌های کلان اقتصادی در قانون برنامه چهارم توسعه در جدول زیر نشان داده شده است. براساس قانون برنامه چهارم، برای تولید ناخالص داخلی طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ به ترتیب رشدی معادل ۷/۱، ۷/۴، ۷/۸، ۸/۴ و ۹/۳ درصد با میانگین رشد ۸/۰ درصد برای دوره برنامه پیش‌بینی شده است. طبق فروض اساسی برنامه چهارم، ۳۱/۳ درصد از رشد مذکور از محل افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید برآورد گردیده است. طی سال‌های برنامه، رشد هزینه‌های مصرفی کل برای سال‌های ۸۸-۱۳۸۴ به ترتیب ۴/۸، ۵/۵، ۵/۹، ۶/۴ و ۷/۴ درصد

#### جدول ۲-۴- پیش‌بینی رشد بخش واقعی در قانون برنامه چهارم توسعه (درصد تغییر)

میانگین برنامه	سال					
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۸/۰	۹/۳	۸/۴	۷/۸	۷/۴	۷/۱	تولید ناخالص داخلی
۶/۰	۷/۴	۶/۴	۵/۹	۵/۵	۴/۸	هزینه‌های مصرفی کل
۱۰/۴	۱۱/۴	۱۰/۷	۱۰/۲	۹/۸	۱۰/۱	پس‌انداز ناخالص داخلی
۱۲/۲	۱۴/۱	۱۲/۹	۱۱/۷	۱۱/۰	۱۱/۳	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

ماخذ: برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

#### جدول ۲-۵- پیش‌بینی رشد فعالیت‌های اقتصادی در قانون برنامه چهارم توسعه (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۱) (درصد تغییر)

میانگین برنامه	سال					
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۶/۵	۷/۶	۶/۸	۶/۲	۵/۹	۶/۰	کشاورزی
۳/۰	۳/۶	۳/۲	۲/۹	۲/۷	۲/۶	نفت
۱۱/۲	۱۲/۴	۱۱/۵	۱۱/۰	۱۰/۸	۱۰/۵	صنایع و معادن
۹/۰	۱۰/۴	۹/۴	۸/۸	۸/۴	۸/۰	خدمات
۸/۰	۹/۳	۸/۴	۷/۸	۷/۴	۷/۱	تولید ناخالص داخلی
۹/۲	۱۰/۶	۹/۶	۹/۰	۸/۶	۸/۳	تولید ناخالص داخلی بدون نفت

ماخذ: برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور